

IOAN VIOREL BOLDUREANU
(coordonator)
MIRCEA PORA
BOGOLIUB BEREČIĆ
CONSTANTIN CĂDARIU
LIVIA CHIRIȚĂ
VIOREL DOREL CHERGIU
EUGENIU CRĂINICEANU
LUCIA FĂTU
DOINA GIUCHICI
VALERIAN MOROȘAN
IOAN PODEA-SAVESCU

TOPOLOVĂȚU MARE

monografie

Editura Marineasa
Timișoara 2010

Referenți științifici:
Prof. univ. dr. OTILIA HEDEȘAN
Conf. univ. dr. ALIN GAVRELIUC

Coperta: *Ioana Banciu-Russell*

Imaginile și materialele documentare sunt din colecțiile: *Rodica Avram, I.V. Boldureanu, Eugeniu Crăiniceanu, Ioan Iovi, Dragoș Josu, Valerian Moroșan, Mircea Pora*

Tehnoredactare: *Rodica Nicolae*

Fotografii: *Florin Doboș*

Acest volum a apărut cu sprijinul acordat de:
CONSILIUL LOCAL AL COMUNEI TOPOLOVĂȚU MARE
CONSILIUL JUDEȚEAN TIMIȘ
CABINET DE AVOCAT Dr. CRISTINA MARIA BOLDUREAN
Preot Ic. Stavrofor IOAN PODEA-SAVESCU

© Ioan Viorel Boldureanu
© Editura Marineasa, 2010

I.S.B.N.: 978-973-631-578-7

Ioan Viorel Boldureanu (coordonator), Bogoliub Berečić, Constantin Cădariu, Livia Chiriță, Viorel Dorel Cherciu, Eugeniu Crăiniceanu, Lucia Fătu, Doina Giuchici, Valerian Moroșan, Ioan Podea-Savescu, Mircea Pora

TOPOLOVĂȚU MARE MONOGRAFIE

Editura Marineasa
Timișoara, 2010

[Sigle]

Colectivul de autori:

Notă: Monografia *Topolovătu Mare* este rezultatul muncii unei echipe; drept urmare, pentru marcarea secvențială a contribuției esențiale a fiecărui membru, am folosit următoarele sigle la sfârșitul pasajelor (capitole, subcapitole) astfel elaborate

- [I.V.B.] — **Ioan Viorel Boldureanu**, coordonator, Prof. univ. dr., Universitatea de Vest din Timișoara
[B.B.] — **Bogoliub Berečić**, Referent principal, Primăria Topolovăț
[C.C.] — **Constantin Cădariu**, Licențiat în științe economice
[L.C.] — **Livia Chiriță**, Medic primar, medicină umană, doctor în științe medicale
[V.D.C.] — **Viorel Dorel Cherciu**, Preot, lect. univ. dr., Universitatea de Vest din Timișoara
[E.C.] — **Eugeniu Crăiniceanu**, Prof. univ. dr., Universitatea de Științe Agricole a Banatului din Timișoara
[L.F.] — **Lucia Fătu**, Licențiată în științe biologice
[D.G.] — **Doina Giuchici**, Licențiată în filologie
[V.M.] — **Valerian Moroșan**, Învățător
[I.P.S.] — **Ioan Podea-Savescu**, Preot ic. stavrofor
[M.P.] — **Mircea Pora**, Licențiat în istorie, scriitor

Cuprins

Precuvântare /9

1. Cadrul natural; repere geografico-istorice. Localitățile actualei comune /11

- 1.1. Mediul natural și situarea geografică. Solul, flora spontană /11
1.1.1. Cadrul general — repere istorice. Problema atestării documentare și a stabilirii vechimii localității /11
1.1.2. Mediul natural-geografic. Microrelieful, solurile, flora spontană din perimetrul actualei comune /20
1.2. Toponimia localității Topolovătu Mare. Evenimente istorico-economice și socio-culturale din viața ultimelor 3–4 generații /24
1.3. Satele aparținătoare actualei unități teritorial-administrative /32
1.3.1. Șuștra /32
1.3.2. Ictar-Budinț /49
1.3.3. Iosifalău /57
1.3.4. Cralovăț /60
1.3.5. Topolovătu Mic /68

2. Populația și economia rurală. Evoluția demografică. Starea sănătății. Studiu sociocultural /72

- 2.1. Economia rurală tradițională. Agricultură socialistă cooperatistă /72
2.1.1. Neamuri și nume de „prolecă” /86
2.2. Starea sănătății /122
2.2.1. Asistența medicală. Dispensarul /122
2.2.2. Analiza stării de sănătate /123
2.2.3. Mișcarea populației /127
2.2.4. Bolile. Principalele grupe de afecțiuni /138
2.2.5. Concluziile cercetării stării de sănătate /142
2.3. Studiu sociologic /144
2.4. „Fiii satului”. Personalități /188
2.4.0. Fiii satului /188
2.4.1. Aurel Cosma /198
2.4.2. Dionisie Marculescu /205
2.4.3. Iuliu Pora /215
2.4.4. Ioan Josu /227
2.4.5. Mircea Pora /237
2.4.6. Ioan Viorel Boldureanu /250
2.4.7. Viorel Sârbu /271

3. Viața administrativ-economică /275

- 3.1. Primăria și Consiliul local comunal. Proiecte actuale /275
- 3.2. Entități de infrastructură, edilitar-gospodărești și social-economice /289
 - 3.2.1. Alimentare cu apă și canalizare /289
 - 3.2.2. Programul de aprovizionare a populației cu produse furnizate în caz de mobilizare și război /290
 - 3.2.3. Firme care funcționează în Topolovățu Mare, instituții de utilitate și autoritate publică /291
 - 3.2.4. Postul de poliție al comunei Topolovățu Mare /292
- 3.3. „Primăria se prezintă”/292

4. Viața cultural-spirituală; civilizația tradițională /297

- 4.1. Biserica /297
- 4.2. Școala /307
- 4.3. Cultura tradițională și civilizația rurală. Casa și gospodăria tradițională. Graiul locuitorilor. Credințe, datini și obiceiuri; folclorul /314
 - 4.3.1. Casa și gospodăria tradițională /314
 - 4.3.2. Asigurarea și păstrarea rezervelor de hrană. Pregătirea mâncărurilor /319
 - 4.3.3. Îngrijirea, pregătirea și folosirea animalelor în hrana oamenilor /324
 - 4.3.3.1. *Acareturile* /324
 - 4.3.3.2. „*Curățitu măscureilor*”, „*întorsu bicușilor*”, „*ișcopitu armizilor*”; „*boú împuns dă splină*”, „*slobodzîrea sânzelui*” la cai; „*dăznecarea*”, „*dăzumflarea*” și „*dășcumierea*” vitelor — *practici și proceduri tradiționale* /326
 - 4.3.3.3. *Carnea și produsele animaliere în hrana locuitorilor* /330
 - 4.3.3.4. *Tăierea porcului: pregătirea și conservarea cărnii* /332
 - 4.3.3.5. *Carnea de miel și oaie, de vișel și de vită* /335
 - 4.3.3.6. *Igiena corporală și a casei* /338
 - 4.3.4. Graiul locuitorilor /342
 - 4.3.4.1. *Aspecte psiholingvistice* /342
 - 4.3.4.2. *Idiomul local* /346
 - 4.3.4.3. *Cuvinte tezaur în grai bănățean culese și glosate de Dr. Ioan Țenchea* /350
 - 4.3.4.4. *Cuvintele rare, pe cale de dispariție* /364
 - 4.3.5. Credințe, datini și obiceiuri; genuri, specii și categorii folclorice /371
 - 4.3.5.1. *Faimoasa Baba Ruța* /371
 - 4.3.5.2. *Obiceiuri ale vieții de familie* /382
 - 4.3.5.2.1. *Nașterea* /382
 - 4.3.5.2.2. *Nunta tradițională* /387
 - 4.3.5.2.3. *Înmormântarea — ceremonialul tradițional* /393
 - 4.3.5.3. *Obiceiuri calendaristice* /400
 - 4.3.5.4. *Obiceiuri ocazionale* /416
 - 4.3.5.5. *Folclorul obiceiurilor* /428

4.3.5.6. *Genuri, specii și categorii ale folclorului în Topolovăț* /436

- 4.4. Formații cultural-artistice și sportive. Evenimente care au marcat comunitatea /445
 - 4.4.0. *Infrastructura culturală. Căminul cultural, biblioteca publică* /445
 - 4.4.1. *Corul* /455
 - 4.4.2. *Fanfara* /463
 - 4.4.3. *Evenimente tragice. Monumente funerare, troițe și cruci. Epitafuri* /473
 - 4.4.3.1. *Evenimente tragice* /474
 - 4.4.3.2. *Decese surprinzătoare ale unor copii, tineri și oameni importanți ai satului ca urmare a unor boli incurabile, neelucidate și accidente bizare* /476
 - 4.4.3.3. *Întâmplările năpraznice* /478
 - 4.4.3.4. *Cimitirul: Crucii și epitafuri* /482

5. Încheiere. Anexe /488

- 5.1. Încheiere /488
- 5.2. Anexe /289

Rferințe bibliografice /518

ISBN 978-973-631-578-7

9 789736 315787 >